

بسم الله الرحمن الرحيم
السلام عليك يا اميرالمومنين عليه السلام
السلام على المهدي...روحي فداه
دفترچه عيد سعيد غدیر ۱۴۰۲

فهرست

- ۲..... ترنم غدیر
- ۳..... امام علی علیه السلام از دیدگاه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم
- ۵..... شیعه از دیدگاه قرآن کریم
- ۷..... معرفی کتاب
- ۸..... آشنایی با غدیر(۲)
- ۱۰..... غدیر و حضرت مهدی ارواحنا فداه (۲)
- ۱۱..... واقعه غدیر از نگاه دیگران
- ۱۳..... درسهایی از غدیر (۲)

ترنم غدیر

روز هجدهم ذی‌الحجه به عیدالله الاکبر معروف است؛ روز عید سعید غدیر که در آن دین خدا به دستور خدا با ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام کامل شد. به شکرانه این روز بزرگ، اعمال عبادی متنوعی در منابع دینی آمده است که به تعدادی از آنها اشاره می‌شود^(۱):

۱. روزه گرفتن
۲. غسل کردن
۳. زیارت مرقد حضرت علی علیه السلام
۴. خواندن دعای ندبه
۵. در هنگام دیدار با مومنین برای تهنیت این روز جمله زیر را بگوییم:
«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَئِمَّةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ»
۶. صد مرتبه خوان این ذکر:
«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ كَمَالَ دِينِهِ وَ تَمَامَ نِعْمَتِهِ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى بَنِي أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ»
۷. عقد اخوت
۸. افطاری دادن
۹. از دیگر اعمال توصیه شده برای عید سعید غدیر:
پوشیدن لباس آراسته و پاکیزه، استفاده از عطر، شاد کردن شیعیان، صلوات فرستادن، صدقه دادن، عفو و بخشش دیگران، رفع نیاز برادران دینی، صله رحم، اطعام مومنین، تبسم داشتن، هدیه دادن و

امام علی علیه السلام از دیدگاه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم

کتاب‌های حدیثی اهل سنت را که ورق می‌زنی کمتر کتابی را می‌یابی که در آن از فضائل امیرالمومنین علیه السلام سخن نگفته باشد...

فوشتر آن باشد که وصف دلبران گفته آید در حدیث دیگران

ابن عباس می‌گوید پیامبر اکرم ﷺ فرمود: «لَوْ أَنَّ الْفَيَاضَ أَقْلَامٌ وَ الْبَحْرَ مِدَادٌ وَ الْجَنُّ حُسَابٌ وَ الْإِنْسُ كِتَابٌ مَا أَحْصَوْا فَضَائِلَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ؛ اگر همه باغ‌ها قلم شوند و دریا مرکب شود و جنیان حساب‌گری کنند و آدمیان بنویسند، قادر به شمارش فضائل علی بن ابی طالب علیه‌السلام نخواهند بود» (المناقب خوارزمی، قم، جامعه مدرسین، چاپ چهارم، ص ۳۲)

کتاب فضل تو را آب بمر کافی نیست که تر کنم سر انگشت و صفمه بشمارم

و در جای دیگر فرمود: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَعَلَ لِأَخِي عَلِيٍّ فَضَائِلَ لَا تُحْصِي كَثْرَةً فَمَنْ ذَكَرَ فَضِيلَةً مِنْ فَضَائِلِهِ مُقِرّاً بِهَا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ وَ مَنْ كَتَبَ فَضِيلَةً مِنْ فَضَائِلِهِ لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تَسْتَغْفِرُ لَهُ مَا بَقِيَ لِكَتَابَةِ رَسْمٍ وَ مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى فَضِيلَةٍ مِنْ فَضَائِلِهِ كَفَرَ اللَّهُ لَهُ الذُّنُوبَ الَّتِي اكْتَسَبَهَا بِالْإِسْتِمَاعِ وَ مَنْ نَظَرَ إِلَى كِتَابٍ مِنْ فَضَائِلِهِ كَفَرَ اللَّهُ لَهُ الذُّنُوبَ الَّتِي اكْتَسَبَهَا بِالنَّظَرِ؛ به‌راستی خداوند برای برادرم علی علیه‌السلام فضائل بی‌شماری قرار داده است که اگر کسی یکی از آن فضائل را از روی اعتقاد و اعتراف بیان نماید، خداوند گناهان گذشته و آینده او را می‌بخشد و اگر کسی یکی از فضائل آن حضرت را بنویسد، تا هنگامی که آن نوشته باقی است، ملائکه برای او استغفار می‌کنند و اگر کسی یکی از فضائل آن حضرت را بشنود، خداوند همه گناهانی را که از راه گوش انجام داده است می‌بخشد و اگر کسی به نوشته‌ای درباره فضائل علی^۷ نگاه کند، خداوند تمام گناهانی که از راه چشم کرده است را می‌پوشاند و از آن در می‌گذرد.» (المناقب، ص ۳۲)

آن چه فو بان همه دارند تو تنها داری

همچنین پیامبر مكرم ﷺ خطاب به علی علیه السلام فرمود: «جَعَلْتُكَ عَلَماً فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ أُمَّتِي، فَمَنْ لَمْ يَتَّبِعْكَ فَقَدْ كَفَرَ؛ من تو را پرچم هدایت بین خود و امت قرار دادم؛ پس هر کس از تو پیروی نکند، کافر شده است.» (تاریخ دمشق ابن عساکر، ج ۴۲، ص ۳۸۸)

و در حدیثی دیگر فرمود: «عُنَاوُ صَحِيفَةِ الْمُؤْمِنِ حُبُّ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ سرلوحه پرونده هر مومن دوستی علی ابن ابی طالب است.» (ینایع المودة قندوزی، ص ۱۰۵)

آفتابی چون علی در سایه پیغمبر است

از جناب سلمان رضی الله عنه درباره علی بن ابی طالب علیه السلام سوال کردند؛ جواب داد: از پیامبر خدا ﷺ شنیدم که فرمود: «عَلَيْكُمْ بِعَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَإِنَّهُ مَوْلَاكُمْ فَأَجِبُوهُ وَ كَبِّرُكُمْ فَاتَّبِعُوهُ وَ عَالِمُكُمْ فَأَكْرِمُوهُ وَ قَائِدُكُمْ إِلَى الْجَنَّةِ فَعَزِّزُوهُ وَ إِذَا دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ وَ إِذَا أَمَرَكُمْ فَأَطِيعُوهُ أَحِبُّوهُ لِحُبِّي وَ أَكْرَمُوهُ بِكَرَامَتِي مَا قُلْتُ لَكُمْ فِي عَلِيٍّ إِلَّا مَا أَمَرَنِي بِهِ رَبِّي جَلَّتْ عَظَمَتُهُ؛ بر شما باد به پیروی از علی بن ابی طالب علیه السلام! به راستی او مولا و سرپرست شماست، پس او را دوست بدارید و بزرگ شماست، پس از او پیروی کنید و دانشمند شماست، پس او را گرامی بدارید و پیشوای شما به سوی بهشت است، پس او را عزیز دارید. هرگاه شما را به کاری دعوت کند اجابت کنید و اگر دستور داد اطاعت کنید، به خاطر دوستی من او را دوست بدارید و به خاطر بزرگی من او را بزرگ شمارید. بدانید من چیزی درباره علی علیه السلام به شما نگفتم جز آنچه خدای عظیم مرا به آن امر کرده است.» (المناقب، الموفق خوارزمی، جامعه مدرسین قم، ص ۳۱۶، ح ۳۱۶)

این صفحات قطره‌ای از دریای بیکران فضائل مولی الموحدين علیه السلام است که از زبان پیامبر اکرم ﷺ نقل شده است و در پایان حضرتشان فرمودند: «ذَكُرْ عَلِيَّ عِبَادَةً؛ یاد علی علیه السلام عبادت است.» (تاریخ دمشق ابن عساکر، ج ۴۲، ص ۳۵۶)

شیعه از دیدگاه قرآن کریم

شیعه در لغت به معنای «همراهان و پیروان» است. واژه شیعه یازده بار در قرآن به کار رفته است؛ اولین مرتبه در سوره انعام و آخرین بار در سوره قمر. این لغت به لحاظ واژگانی مشتق از فعل «شاع، یشیع» به معنای «گسترش یافتن، پراکندن، فاش ساختن، شناساندن و شناخته شدن» است و در این معنی فقط یک بار در قرآن به کار رفته است: (سوره نور، آیه ۱۹)

«إِنَّ الَّذِينَ يَحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا...».

کسانی که دوست دارند زشتی‌ها در میان مردم با ایمان شیوع یابد....
معنای ابتدایی اصطلاح «شیعه» که در قرآن بیان گردیده، این معانی است: جناح‌ها، جوامع، افرادی که دیدگاه‌ها و باور مشابهی دارند، پیروان و حامیان. همان‌گونه که در سوره صافات، آیه ۸۳ نشان داده شده است:

«وَأَنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ»

«به درستی که ابراهیم از شیعیان او (نوح) بود».

معنای «پیرو، انصار و حامی» برای واژه «شیعه» بدین معناست که اگر کسی از شخصی پیروی کند و از او حمایت نماید، به او «شیعه» گفته می‌شود. لفظ «شیعه» به این معنا بر مفرد، جمع، مرد و زن - اطلاق می‌شود و به همین معنا، در قرآن کریم به کار رفته است؛ آنجا که می‌فرماید: (سوره قصص، آیه ۱۵)

«هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ»

یکی از پیروان او (حضرت موسی علیه‌السلام) بود و دیگری از دشمنانش. آن که از

پیروانش بود، بر ضد کسی که دشمن وی بود، از او یاری خواست.

اما «شیعه» در اصطلاح کلامی به گروهی از مسلمانان گفته می‌شود که ولایت و محبت علی بن ابی طالب علیه‌السلام و سایر امامان معصوم علیهم‌السلام از فرزندان او را در دل دارند و از ایشان پیروی می‌کنند.

به عقیده شیعیان، منصب امامت و خلافت رسول خدا ﷺ همانند نبوت، یک منصب الهی است و از این رو امام باید با نصّ خاصی از جانب خدا یا رسول او تعیین شود و مردم نمی‌توانند از پیش خود، امام و جانشین پیامبر ﷺ را مشخص سازند. شخص امام نیز باید از ویژگی‌هایی از قبیل عصمت برخوردار باشد.

• کتاب «قطره‌ای از دریا»

نویسنده: محمدحسین صفاخواه؛

رده سنی: جوانان؛

محتوا: کتاب مجموعه‌ای از داستان‌های مرتب با واقعه غدیر است که گوشه‌هایی از تاریخ را با زبان قصه بازگو می‌کند.

• کتاب «حماسه غدیر»

نویسنده: محمدرضا حکیمی؛

رده سنی: بزرگسال؛

محتوا: کتاب تحقیقی است در مورد آثار اعتقادی و اجتماعی واقعه غدیر در طول تاریخ و اثبات لزوم «ولی» با ادله عقلی و نقلی متعدد. نویسنده با معرفی کتاب‌هایی در این زمینه، مطالب مفصلی درباره کتاب الغدیر علامه امینی دارد که در آن به روش کار او، زحمات بی‌دریغش، سفرها، نگرش‌ها و نتایجی که ثمره تلاش بیش از سی ساله اوست می‌پردازد.

• کتاب «مسند احمد بن حنبل»

یکی از کتب مرجع که در آن از غدیر صحبت شده کتاب مسند احمد بن حنبل است. مسند احمد حنبل یکی از کتب اهل سنت و جزء صحاح سته (ششگانه) است که مورد قبول علمای اهل سنت قرار دارد.

نویسنده: احمد بن حنبل

رده سنی: بزرگسالان

محتوا: شامل روایاتی است که به صحابه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم نسبت داده شده. نویسنده این مجموعه، حدود ۲۷۰۰۰ روایت را در ۴۵ جلد کتاب جمع آوری نموده است.

آشنایی با غدیر (۲)

*** در روز غدیر چرا امام علی علیه السلام به عنوان جانشین پیامبر ﷺ انتخاب گردید؟**

علم گسترده، عصمت و مصونیت از گناه و خطا از شرایط اصلی و اساسی امام است چون امام همه وظایف پیامبر را به جز دریافت وحی داراست. شناسایی چنین فردی جز از راه وحی ممکن نیست. از این جهت شیعه بر اساس آیات و روایات متعدد، معتقد است که مقام امامت یک منصب الهی است و امام باید از جانب خداوند منصوب و معین گردد و توسط شخص پیامبر یا امام قبلی به مردم معرفی شود. تنها خداست که می تواند فرد دارای صلاحیت برای امامت را از میان انسان ها بشناسد و هیچ کس حتی پیامبر و امام هم در انتخاب امام دخالت ندارند. بر همین اساس تعیین امام علی علیه السلام به عنوان جانشین پیامبر ﷺ در روز غدیر توسط خود خدای تعالی صورت گرفت و نقش پیامبر تنها ابلاغ این انتخاب و تعیین الهی به مردم بود. از جمله آیاتی که در قرآن کریم در این باره آمده است می توان به این دو آیه اشاره کرد:

■ آیه تبلیغ (۶۷ مائده) یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک ...

■ آیه اکمال (۳ مائده) الیوم اکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی ...

*** چرا مراسم بیعت مردم با امام علی علیه السلام به نام غدیر معروف شد؟**

چون همه مسلمانانی که از حج برمی گشتند در محلی به نام غدیر خم به دستور پیامبر ﷺ جمع شدند و ایشان امام علی علیه السلام را به دستور خدا به عنوان جانشین خود معرفی کردند.

*** آیا در غدیر خم فقط مردها با امام علی علیه السلام بیعت کردند یا زن ها هم بیعت کردند؟**

ابتدا مردها خدمت حضرت آمده با حضرت دست می‌دادند و می‌گفتند: «السلام علیک یا امیرالمومنین» پس از بیعت مردان، امام علیه‌السلام جلوی خیمه نشستند و تشت آبی را مقابل آن حضرت گذاشتند و امام علیه‌السلام دست مبارکشان را در آب فرو بردند و آنگاه زنان می‌آمدند و دست در آب زده و می‌گفتند: «السلام علیک یا امیرالمومنین» و به این ترتیب زنان نیز با امامشان بیعت کردند.

غدير و حضرت مهدی ارواحنا فداه (۲)

* بشارت به مهدی اَرُوْحُنَا در ادیان دیگر

همچنان که قرآن کریم می‌فرماید: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ (انبیاء، ۱۰۵)»؛ «در زبور بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: بندگان شایسته ام وارث [حکومت] زمین خواهند شد.» تمام ادیان الهی اعتقاد به منجی و مصلح دارند و همه به آمدن آخرین منجی بشارت داده‌اند و در کتب اصلی و غیر تحریف شده به شخص حضرت مهدی اَرُوْحُنَا بشارت داده شده و در کتاب‌های موجود فعلی در دست پیروان ادیان اشاراتی به این مسئله شده است. پیامبر اعظم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ با توجه به احاطه‌ای که به کتب آسمانی و مذاهب گذشتگان داشته‌اند، این جمله رسا را در غدير خم اعلام فرمودند: «أَلَا إِنَّهُ قَدْ بَشَّرَ بِهِ مَنْ سَلَفَ بَيْنَ يَدَيْهِ؛ آگاه باشید که تمامی گذشتگان به [ظهور] او بشارت داده‌اند». این جمله نشان می‌دهد که در کتب ادیان گذشته صریح‌تر از آنچه موجود است، به آمدن حضرت مهدی اَرُوْحُنَا اشاره شده و گذشت زمان و دست تحریف آن را تغییر داده است.

* قیام حضرت مهدی اَرُوْحُنَا مهمترین دستاورد

ظهور و قیام حضرت مهدی اَرُوْحُنَا دستاوردها و برکات بی شماری برای بشریت دارد؛ از عدالت فراگیر و همه جانبه گرفته تا امنیت واقعی در ابعاد مختلف، و از پیشرفت شگرف علوم گرفته تا رشد عقلانی بشر و غیره. یکی از مهم‌ترین دستاوردهایی که در خطبه غدير مورد اشاره قرار گرفته، این امر است که در زمان ظهور با هر کس به اندازه استعداد، لیاقت و توان علمی او برخورد می‌شود. لیاقت محوری همه جانبه فقط در آن زمان تحقق خواهد یافت و در آن دوره است که نه کسی بیش از حق خود دریافت می‌کند و نه کمتر از آن. حضرت ختمی مرتبت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ با توجه به اهمیت این دستاورد فرموده است: «أَلَا إِنَّهُ قَسَمُ [بِسْمِ] كُلِّ ذِي فَضْلٍ بِفَضْلِهِ وَكُلِّ ذِي جَهْلٍ بِجَهْلِهِ؛ هشدار که او هر صاحب فضلی را به اندازه ارزش و فضل او و هر نادانی را به اندازه نادانی‌اش تقسیم [و نشان] می‌کند.»

واقعۀ غدیر از نگاه دیگران

أحمد بن حنبل متولد سال ۱۶۴ قمری بوده و پیشوای حنبلیان - یکی از چهار مذهب فراگیر فقهی اهل سنت - و یکی از شاخص‌ترین افراد مکتب اصحاب حدیث است. پس از وی اصحاب حدیث بیش از هر کس به گفته‌ها و نوشته‌های وی در تأیید افکار خویش استناد جسته‌اند. از میان محدّثان اهل سنت، محمد بن اسماعیل بخاری، مسلم بن حجاج نیشابوری، ابوداود سجستانی و بسیاری دیگر از او روایت نقل کرده‌اند. أحمد بن حنبل به سال ۲۴۱ قمری در سن ۷۷ سالگی در بغداد درگذشت.

مشهورترین کتاب أحمد بن حنبل همان «مسند» اوست که از معتبرترین کتب در نزد اهل سنت بوده و از نظر زمان تألیف نیز مقدم بر بسیاری از کتب معتبر حدیثی اهل سنت - من جمله صحیح بخاری و صحیح مسلم - است.

وی علاوه بر این که خود از راویان حدیث غدیر است، در کتاب فضائل الصحابه بخشی را به فضائل امام علی علیه‌السلام اختصاص داده و در آن تعدادی از فضائل آن حضرت را ذکر کرده که این بخش با عنوان «فضائل امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب [علیه‌السلام]» به صورت جداگانه به چاپ رسیده است. او به گفته خودش ۳۰ هزار حدیث در فضایل امیرالمؤمنین علیه‌السلام به‌خاطر داشته و درباره شخصیت آن حضرت می‌گوید: «درباره هیچ یک از صحابه رسول الله ﷺ به اندازه علی بن ابی طالب [علیه‌السلام] فضایل نقل نشده است.»

ترتیب مسند احمد بن حنبل مبتنی بر ارزش و اعتبار صحابه و در یازده محور تنظیم شده که هر محور چند جلد را پوشش داده است:

- مسند چهارده تن از صحابه
- مسند اهل بیت
- مسند بنی هاشم
- مسند هشت تن از صحابه

- مسند مکیان
- مسند مدنی ها
- مسند شامیان
- مسند کوفیان
- مسند بصریان
- مسند انصار
- مسند زنان شامل ۷۱ تن از راویان زن

یکی از روایاتی که در کتاب "مسند احمد بن حنبل" آمده است را با هم مرور می کنیم :

- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الْأَوْدِيُّ، أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ وَهْبٍ، وَعَنْ زَيْدِ بْنِ يُثَيْعٍ، قَالَا: نَشَدَ عَلِيُّ النَّاسَ فِي الرَّحْبَةِ: مَنْ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ إِلَّا قَامَ، قَالَ: فَقَامَ مِنْ قَبْلِ سَعِيدٍ سِتَّةٌ، وَمِنْ قَبْلِ زَيْدٍ سِتَّةٌ، فَشَهِدُوا أَنَّهُمْ سَمِعُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِعَلِيٍّ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ: "أَلَيْسَ اللَّهُ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ؟" قَالُوا: بَلَى قَالَ: "اللَّهُمَّ مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ، فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ"

... سعید بن وهب و زید بن یثیع روایت می کنند که حضرت علی [علیه السلام] در رحبه (محلّی در کوفه) مردم را قسم داد به اینکه هرکس فرمایش رسول خدا [صلی الله علیه و آله و سلم] را در غدیر خم شنیده است، بپاخیزد. پس از جانب سعید بن وهب شش نفر و از جانب زید بن یثیع نیز شش نفر برخاستند و شهادت دادند که از رسول خدا [صلی الله علیه و آله و سلم] شنیده اند که در مورد علی [علیه السلام] در روز غدیر خم فرمود: آیا خداوند بر مؤمنین اولی نیست؟ گفتند: بلی. فرمود: خدایا، هرکس که من مولای او هستم علی نیز مولای اوست. خداوندا دوست بدار کسی که او را دوست می دارد و دشمن بدار کسی را که با او دشمنی کند. (مسند الإمام أحمد بن حنبل ج ۲ ص ۲۶۲)

درس‌هایی از غدیر (۲)

۱- غدیر توجه دادن به مبنا و ملاک مشروعیت و صحت حکومت در اسلام است.

در دنیای غرب و علوم سیاسی رایج، ملاک مشروعیت نوع حکومت و مشروعیت زمام‌داران، خواست مردم است. یعنی آن نوع حکومتی صحیح است که مردم آن را بخواهند و پسند کنند و کسانی حق حاکمیت بر جامعه را دارند که مردم آنها را بخواهند و قوانینی خوب هستند که عموم مردم آنها را قبول داشته باشند و بپسندند. اما در مکتب غدیر، ملاک مشروعیت حکومت، الهی است. یعنی آن نوع حکومتی مشروعیت دارد و مورد قبول است که سمت و سوی الهی داشته باشد. البته سمت و سوی الهی داشتن به معنای این نیست که حکومت تنها باید به جنبه‌های اخروی و معنوی حیات بشر توجه کند. بلکه به معنای این است که ساختار حکومت باید به گونه‌ای طراحی شود که تمام جنبه‌های حیات انسان و تمام ابعاد وجود او را به آن شیوه‌ای که نوع خلقت و فطرت او اقتضاء می‌کند مورد توجه قرار دهد و به هر بُعدی از ابعاد انسان به آن میزانی که لازمه وجود او است بپردازد و هیچ بُعدی را از قلم نیندازد. البته جهت‌گیری اصلی در تمام این پرداختن‌ها و توجه کردن‌ها بایستی ناظر به حیات معنوی و روحانی و اخروی انسان باشد و این مسأله اصل قرار بگیرد و بقیه امور فرع بر آن باشند. بنابراین آنچه گفته می‌شود که «ملاک مشروعیت حاکمان، الهی است» به این معنا است که «کسانی حق حاکمیت بر جامعه را دارند که اولاً حقیقت وجود انسان و ابعاد مختلف وجودی او را به درستی بشناسند و ثانیاً توانایی برقراری حکومتی با شرایط بالا را داشته باشند»

۲- فضائل و کمالات رهبری امت

خداوند متعال برای جانشینی و رهبری مردم پس از رسول خدا ﷺ فردی را برگزید که دارای علم و آگاهی وسیع و تقوای شدید و شجاعت عظیم و مدیریتی والا بود. با انتخاب امام علی علیه‌السلام در این جایگاه، اینگونه می‌توان درس گرفت که رهبر جامعه باید دارای چنین فضایل و کمالاتی باشد تا بتواند جامعه را به سمت اهداف الهی رهنمون باشد. رسول خدا ﷺ در غدیر، علی علیه‌السلام را به عنوان داماد یا پسرعموی خود معرفی

نفرمود یا آنکه بخواهد همچون رسم عرب جانشینی برای خود معین سازد بلکه رسول خدا ﷺ از رسالت عالی انسان، فرمان‌برداری از خدا، صداقت، امانت، درستی و راستی سخن به میان آورد و خطاب به مردم فرمود: «آیا من در این امور از عبودیت و صداقت و طهارت و بر شما اولویت ندارم؟» همه با یک زبان گفتند: «آری شما اولی از ما بر ما هستید.» و بدین وسیله به ما آموختند یکی از ملاک‌های رهبری و پیشوایی، دارا بودن این کمالات و فضائل است. آری درس غدیر برای بشریت، درس گزینش شایسته‌ها و شایسته-سالاری و دفن قوم‌سالاری و افتخار تبارگرایی و منسوخ ساختن سیاست نژادپرستی و بنیاد نهادن سیاست بر محور فضیلت و شرافت‌هاست.

۳- نیازهای جامعه

اسلام آیینی است که به نیازها و خواسته‌های مشروع اجتماعی انسان پاسخ گفته و آن‌ها را به فراموشی نسپرده است. اگر در جامعه حکومت و رهبر وجود نداشته باشد، طبیعی است که جامعه دچار اختلال و هرج و مرج گردد. نتیجه رها بودن انسان و عدم حاکمیت قانون بر جامعه نیز هرج و مرج است. در حالیکه یکی از اهداف اساسی حکومت، ایجاد نظم و امنیت در جامعه و جلوگیری از درگیری و آشوب است. نگاهی اجمالی به احکام و قوانین اسلامی حاکی از آن است که ماهیت این احکام به گونه‌ای بوده که اجرای آن‌ها تنها در سایه ایجاد حکومت و وجود رهبر شایسته میسر است. به تعبیر امام راحل: «مجموعه قانون برای اصلاح جامعه کافی نیست. برای اینکه قانون مایه اصلاح و سعادت بشر شود، به قوه اجراییه و مجری احتیاج دارد. به همین جهت، خداوند متعال در کنار فرستادن یک مجموعه قانون، یعنی احکام شرع، یک حکومت و دستگاه اجرا و اداره مستقر کرده است. رسول اکرم ﷺ در رأس تشکیلات اجرایی و اداری جامعه مسلمانان قرار داشت.»